

Başvuru Numarası : 2024/59
Toplantı Tarihi/Sayısı : 5.3.2024/43
Karar Numarası : 2024/277
Başvuran : F. D.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Elazığ T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın koşullu salıverilmeden yararlanma talebine ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. Bulunduğu Ceza İnfaz Kurumunda düzenlenen tüm sosyal etkinliklere katıldığını, Kurum görevlileri ile hiçbir sorun yaşamadığını, buna rağmen İdare ve Gözlem Kurulu kararıyla koşullu salıverilmediğini,

b. Kurulun kararına karşı Elazığ İnfaz Hakimliğine başvurduğunu ve İnfaz Hakimliğinin, İdare ve Gözlem Kurulunun söz konusu kararını iptal ettiğini,

c. Ancak İdare ve Gözlem Kurulunun, kendisi hakkında yeniden karar alarak koşullu salıverilmeden yararlanmasına engel olduğunu iddia etmektedir.

3. Muhatap Elazığ T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Silahlı terör örgütüne üye olmak suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezasıyla hükümlü olan başvuranın koşullu salıverilme tarihinin 26/6/2023 olduğu, bu tarihte 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 89'uncu maddesi uyarınca yapılan değerlendirmede başvuranın iyi halli olmadığına karar verildiği, bir sonraki değerlendirme tarihinin ise 1/4/2024 olarak belirlendiği,

b. Hükümlülerin koşullu salıverilmesinin hapis cezasının infazını iyi halli olarak geçirmiş olmasına bağlı olduğu, iyi halin ise 5275 sayılı Kanun'un 89'uncu maddesi kapsamında İdare ve Gözlem Kurulu kararıyla belirlendiği,

c. Mezkur maddeye göre iyi halin belirlenmesinde, hükümlülerin ceza infaz kurumunda buldukları tüm aşamalarda, kurumun düzen ve güvenliği amacıyla konulmuş kurallara uyup uymadığı, haklarını iyi niyetle kullanıp kullanmadığı, yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirip getirmediği, uygulanan iyileştirme programlarına göre toplumla bütünleşmeye hazır olup olmadığı, tekrar suç işleme ve mağdura veya başkalarına zarar verme riskinin düşük olup olmadığı hususlarının esas olduğu ve infazın tüm aşamalarında hükümlülerin katıldığı iyileştirme ve eğitim-öğretim programlarının, diğer hükümlü ve tutuklular ile ceza infaz kurumu görevlileri ve dışarıyla olan ilişkilerinin, işlediği suçtan dolayı duyduğu pişmanlığın, ceza infaz kurumu kuralları ile kurum bünyesindeki çalışma kurallarına uyumun ve aldığı disiplin cezalarının dikkate alındığı,

ç. Öte yandan, koşullu salıverilmenin hükümlü bakımından kazanılmış hak teşkil etmediği, hükümlünün disiplin cezası almamış olmasının iyi halin belirlenmesinde tek kriter olmadığı ve mevzuatta aranan tüm koşulların gerçekleşmesi gerektiği,

d. Başvuranın değerlendirme sürecinde Mahkeme tarafından hakkında verilmiş kararı reddederek

eylemlerini suç olarak görmediği ve pişmanlık belirtisi göstermediği, bu nedenle İdare ve Gözlem Kurulu kararıyla iyi halli olmadığına karar verildiği,

e. Başvuranın söz konusu karara karşı 18/1/2024 tarihinde Elazığ İnfaz Hakimliğine itirazda bulunduğu, İnfaz Hakimliğinin kararının beklendiği belirtilmektedir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte başvuran özetle;

a. Evli ve bir çocuğu olduğunu, kayınvalidesinin ve kayınpederinin engelli olduğunu ve bu nedenle eşinin çalışmadığını,

b. Çocuğunun bu durumdan olumsuz etkilendiğini,

c. Hiçbir örgütle ilişkisi olmadığını, hakkında atılan iftiralar nedeniyle hapis ceza aldığını, bu nedenle işlemediği bir suçtan pişman olamayacağını,

ç. Elazığ İnfaz Hakimliğinin İdare ve Gözlem Kurulunun kararlarını birden fazla kez iptal ettiğini, ancak son itirazının Hakimliğin 2024/... sayılı kararıyla reddedildiğini, daha önceki itirazları kabul edilmişken son itirazının reddedilmesini anlayamadığını,

d. Tüm bu süreç nedeniyle ailecek mağdur olduklarını ve mağduriyetlerinin giderilmesini talep etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Yargı yetkisi" başlıklı 9'uncu maddesine göre; "Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır."

6. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesinde yer alan düzenleme şöyledir: "Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz..."

7. Anayasa'nın "Mahkemelerin bağımsızlığı" başlıklı 138'inci maddesinde "Hâkimler görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz..." hükmü haizdir.

8. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesine göre; "(4) Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz."

9. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön inceleme yapılması" başlıklı 48'inci maddesine göre; "(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, (...) ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarıncaya karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı (...) yönlerinden incelenir."

10. Aynı Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesine göre; "(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının

korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. Başvurunun esas incelemesi yapılmadan önce Kurumun, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevi açıklanmalı ve başvuru konusunun bu kapsamda kalıp kalmadığı değerlendirilmelidir.

13. 6701 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde ulusal önleme mekanizması görevinin kapsamı; özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukevleri, kamplar, bakım merkezleri gibi yerlerde işkence ve kötü muamele vakalarının yaşanmaması amacıyla bu yerlere yönelik izleme, inceleme, denetleme, değerlendirme ve raporlama faaliyeti şeklinde açıklanmıştır.

14. OPCAT'in 19'uncu maddesi uyarınca ulusal önleme mekanizmaları; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile bu kişilere yönelik tutumu düzenli olarak izlemek, sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, gayriinsanî ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak ilgililere tavsiyelerde bulunmakla yetkilendirilmiştir.

15. Somut olayda başvuran, hapis cezasının infazı süresince iyi halli olmasına rağmen İdare ve Gözlem Kurulu kararıyla koşullu salıverilmeden yararlanamadığını ileri sürmektedir.

16. Anayasa Mahkemesi'ne (AYM) göre, mahkemeler tarafından verilen mahkumiyet kararlarının infazının sağlanması ve bu bağlamda ceza infaz kurumunda tutulma süresi bakımından ceza mahkemesinin kararına ve mevzuata uygun hareket edilmesi kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının korunması açısından zorunludur (AYM, *İbrahim Uysal*, B.No: 2014/1711, 23/7/2014, para.32).

17. Bu bağlamda mahpusların ceza infaz kurumlarında kalacağı süreyi doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen durumların Anayasa'nın 19'uncu maddesinde tanımlanan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir (AYM, *Fatih Kavalcı*, B.No: 2020/29968, 15/11/2023, para.15; *İbrahim Uysal*, para.26).

18. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal önleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır.

19. Ayrıca, başvuru dilekçesinin incelenmesinden, başvuranın söz konusu iddialarına ilişkin Elazığ T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının kararına karşı birden fazla kez Elazığ İnfaz Hakimliğine şikâyet başvurusunda bulunduğu, konuya ilişkin son başvurusunda İnfaz Hakimliğinin başvuranın başvurusunu reddettiği anlaşılmıştır.

20. Anayasa'nın 9'uncu ve 138'inci maddelerinde; yargı yetkisinin münhasıran mahkemelerin uhdesinde olduğu ve bu yetkinin kullanılmasıyla ilgili hiçbir organ, makam, merci veya kişinin mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremeyeceği, tavsiye ve telkinde bulunamayacağı hükme bağlanmıştır.

21. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinde ise yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerin başvuru konusu olamayacağı düzenlenmiştir.

22. Başvuranın iddiaları yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve içtihatlarla birlikte ele alındığında; Kurumun ulusal önleme mekanizması görevi alanına girmediği değerlendirilen başvurunun 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 17'nci ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddeleri uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĐUNA,

B. Kararın taraflara tebliĐine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

5/3/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
ye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
ye

e-imzalıdır

nal SADE
ye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
ye